

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Гуманітарно-педагогічний факультет

“_17_” _червня_ 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗАКОНОДАВЧА БАЗА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ»**

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 015 «Професійна освіта»

Освітня програма: «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробники: професор кафедри педагогіки, д. пед. н. Буцик І.М.

доцент кафедри педагогіки, к. пед. н. Маценко Л.М.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна є обов'язковою, відноситься до циклу спеціальної (фахової) підготовки. Метою вивчення навчальної дисципліни вивчення дисципліни є отримання студентами сучасних знань з правових засад створення та діяльності навчальних закладів України всіх рівнів, а також формування певних вмінь та навичок щодо застосування на практиці норм чинного законодавства в роботі на посадах у навчальних закладах. Завдання. Основними завданнями вивчення дисципліни є: вивчення загальнотеоретичних основ формування законодавчої бази навчальних закладів.

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	бакалавр	
Спеціальність:	015 «Професійна освіта»	
Освітньо-професійна програма:	015.37 «Професійна освіта. (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсова робота	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	денна форма навчання (скорочений термін)
Рік підготовки	3	2
Семестр	5	3
Лекційні заняття	15 год.	30 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	30 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90	60
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	2 год.	4 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета. Метою вивчення навчальної дисципліни вивчення дисципліни «Законодавча база управління закладами освіти» є отримання студентами сучасних знань з правових засад створення та діяльності навчальних закладів України всіх рівнів, а також формування певних вмінь та навичок щодо

застосування на практиці норм чинного законодавства в роботі на посадах у навчальних закладах.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій та методів педагогічної науки та інших наук, пов'язаних із сферами виробництва і переробки продуктів сільського господарства та харчовими технологіями і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 9. Здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти та внутрішніх нормативних документів закладу освіти.

СК 13. Здатність управляти комплексними діями/проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах та професійний розвиток здобувачів освіти і підлеглих.

СК 15. Здатність забезпечити якість освіти і управління діяльністю закладу освіти, відповідно до спеціалізації.

Програмні результати навчання:

ПР 01. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності, приймати рішення на підставі релевантних даних та сформованих ціннісних орієнтирів.

ПР 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях сфер, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями.

ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ПР 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПР 06. Доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу державною та іноземною мовами.

ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПР 08. Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність, діяльність здобувачів освіти і підлеглих, координувати їх роботу та вмотивовувати.

ПР 09. Відшуковувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також основи фундаментальних і прикладних наук, пов'язаних з аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.

- ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу,.
- ПР 12. Уміти діяти з позиції лідера, планувати час, раціонально розпоряджатись ресурсами та працювати в команді
- ПР 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.
- ПР 17. Виконувати розрахунки, що відносяться до сфери професійної діяльності.
- ПР 20. Емпатійно взаємодіяти, відповідати за прийняття рішень в межах своєї компетенції, дотримуватися стандартів професійної етики.
- ПР 21. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.
- ПР 22. Застосовувати програмне забезпечення для e-learning і дистанційного навчання і здійснювати їх навчально-методичний супровід.
- ПР 23. Розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі, мати навички ефективного господарювання.
- ПР 24. Володіти основами управління персоналом і ресурсами, навичками планування, контролю, звітності на виробництвах, в установах, організаціях сфер, пов'язаних із аграрним виробництвом, переробкою сільськогосподарської продукції та харчовими технологіями.
- ПР 25. Забезпечувати рівні можливості і дотримуватися принципів гендерного паритету у професійній діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						денна форма (скорочений термін)					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні питання законодавчого та нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності												
Тема 1.1. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти		2	2	-	-	48		4	4	-	-	24
Тема 1.2. Правові засади реалізації управлінських функцій керівником закладу освіти		2	2	-	-			4	4	-	-	
Тема 1.3. Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України		2	2	-	-			4	4	-	-	
Разом за змістовим модулем	60	6	6	-	-	48	48	12	12	-	-	24
Змістовий модуль 2. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти												
Тема 2.1. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України		2	2	-	-	42		6	6	-	-	36
Тема 2.2. Перспективи розвитку та законодавче		2	2	-	-			4	4	-	-	

забезпечення професійно-технічної та фахової передвищої освіти												
Тема 2.3. Законодавче забезпечення управління закладами загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти		2	2	-	-			4	4	-	-	
Тема 2.4. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти		2	4	-	-			4	4	-	-	
Разом за змістовим модулем	60	8	10	-	-	42	72	18	18	-	-	36
Усього годин	120	14	16	-	-	90	120	30	30	-	-	60

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д.ф.	Кількість годин, д.ф.(С.Т.)
1.	Світові та національні тенденції управління розвитком освіти	2	4
2.	Правові засади реалізації управлінських функцій керівником закладу освіти	2	4
3.	Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України	2	4
4.	Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України	2	6
5.	Перспективи розвитку та законодавче забезпечення професійно-технічної та фахової передвищої освіти	2	4
6.	Законодавче забезпечення управління закладами загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти	2	4
7.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти	2	4
	Всього годин	14	30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д.ф.	Кількість годин, д.ф.(С.Т.)
1.	Світові та національні тенденції управління розвитком освіти	2	4
2.	Правові засади реалізації управлінських функцій керівником закладу освіти	2	4
3.	Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України	2	4

4.	Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України	2	6
5.	Перспективи розвитку та законодавче забезпечення професійно-технічної та фахової передвищої освіти	2	4
6.	Законодавче забезпечення управління закладами загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти	2	4
7.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти	4	4
	Всього годин	16	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, д.ф.	Кількість годин, д.ф.(С.Т.)
1.	Загальні питання законодавчого та нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності	39	24
2.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти	51	36
	Всього годин	90	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- пірінгове оцінювання;
- захист рефератів;

7. Методи навчання:

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- _роектне навчання;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота;
- гейміфікація.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальні питання законодавчого та нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності		

Практична робота 1. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти	ПРН 2, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 20, 21, 23, 24, 25, 26. Знання з: сучасних проблем розвитку світу, основних типів держав, передумов виникнення економіки знань, основні теоретико-методологічні підходи до творення законодавства про освіту, статті Конституції і Закону України про освіту. Уміння: оперувати по-ложеннями з проблем розвитку світу, основних типів держав, передумов виникнення економіки знань, основні теоретико-методологічні підходи до творення законодавства про освіту. Знання з: історичних витоків законодавства України про освіту; ролі і місця керівника закладу освіти в реалізації законодавства про освіту; функціональних обов'язків, контрактів та посадових інструкцій; структури управління закладом освіти; особливостей діяльності суб'єктів господарюван-ня у сфері освіти. Уміння: оперувати положеннями щодо витоків законодавства України про освіту; ролі і місця керівника закладу освіти в реалізації законодавства про освіту; функціональних обов'яз-ків, контрактів та посадових інструкцій; структури управління закладом освіти; особливостей діяльності суб'єктів господарюван-ня у сфері освіти. Знання з: сучасного_стану вищої освіти в Європі та світі, законодавства України про вищу освіту, пунктів Національної рамки кваліфікацій. Уміння: оперувати положеннями з сучасного стану вищої освіти в Європі та світі, законодавства України про вищу освіту, пунктів Національної рамки кваліфікацій.	15
Практична робота 2. Правові засади реалізації управлінських функцій керівником закладу освіти		15
Практична робота 3. Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України		15
Самостійна робота 1. Загальні питання законодавчого та нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності		25
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти		
Практична робота 4. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України	ПРН 2, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 20, 21, 23, 24, 25, 26. Знання з: особливостей нового Закону України «Про вищу освіту»; законодавчого забезпе-чення наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності; пунктів про-грами розвитку універси-тетів наук про життя в межах програми «Європа – 2020», шляхів модернізації та оновлення вищої освіти в Україні.	12
Практична робота 5. Перспективи розвитку та законодавче забезпечення професійно-технічної та фахової передвищої освіти		12
Практична робота 6. Законодавче забезпечення управління закладами		12

загальної середньої, дошкільної та позашкільної освіти	Уміння: оперувати положеннями Закону України «Про вищу освіту» у межах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності; пунктами програми розвитку університетів наук про життя в межах програми «Європа – 2020»; аналізувати зміст нормативно-правових актів, визначати їх недоліки та надавати пропозиції щодо їх вдосконалення. Знання з: законодавчого забезпечення діяльності закладів професійно-технічної (професійної) освіти, статей законів України «Про професійно-технічну освіту» та «Про фахову передвищу освіту», основних напрямів інноваційного розвитку професійно-технічної освіти. Уміння: оперувати положеннями з діяльності закладів професійно-технічної (професійної) освіти, статтями законів України «Про професійно-технічну освіту» та «Про фахову передвищу освіту»; аналізувати зміст нормативно-правових документів. Знання з: положень законодавства про загальну середню освіту, її структуру і завдання; сутності Нової української школи; проблем законодавчого забезпечення діяльності закладів позашкільної та дошкільної освіти; правового регулювання діяльності інтернатних закладів освіти. Уміння: оперувати положеннями законодавства про загальну середню освіту; аналізувати зміст нормативно-правових актів, визначати їх недоліки та надавати пропозиції щодо їх вдосконалення. Знання з: положень законодавства України, яке регулює фінансово-господарську діяльність закладів освіти; правового регулювання фінансово-господарської діяльності закладів освіти; нормативно-правових актів з охорони праці та організаційних засад працевпорядкової роботи. Уміння: оперувати положеннями законодавства України, яке регулює фінансово-господарську діяльність закладів освіти; правового регулювання фінансово-господарської діяльності закладів освіти; нормативно-правових актів з охорони праці та організаційних засад працевпорядкової роботи; аналізувати	
Практична робота 7. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти		12
Самостійна робота 2. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти		22
Модульна контрольна робота 2.		30

	зміст нормативно-правових актів, визначати їх недоліки та надавати пропозиції щодо їх вдосконалення.	
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70
Екзамен		30
Всього за курс		(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=320>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про вищу освіту». URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України «Про дошкільну освіту». URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
4. Закон України «Про освіту» URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

5. Закон України «Про позашкільну освіту». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
6. Закон України «Про професійно-технічну освіту». URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр>
7. Законодавство України про освіту : збірник офіційних текстів законів станом на 22 січня 2013 р. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 274 с.
8. Кодекс законів про працю України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
9. Луговий В. І. Національна рамка кваліфікацій, які пов'язані з вищою освітою : стан і труднощі розроблення в Україні. URL : <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/219-nacionalna-ramka-kvalifikacij.html>.
10. Ніколаєнко С.М. Керівник закладу освіти (організаційно-педагогічні та правові основи управлінської діяльності) : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : НУБіП України, 2019. – 401 с.
11. Ніколаєнко С. М. Законодавча база упаравління навчальними закладами: навч. посіб. Київ : НУБіП України, 2015. 225 с.
12. Ніколаєнко С.М. Керівник навчального закладу: навчальний посібник / С.М. Ніколаєнко. – Київ : НУБіП України, 2016. – 172 с.
13. Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0969-01>
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
15. AXIOS. Таїнство людської природи. Київ : УПККП, 2015. 110 с.
16. Боголіб Т. М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта. URL : http://www.disserlib.com/left_menu%20papka/rozvitok.php
17. Бюджетний кодекс України URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
18. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. [3-тє вид., доп. і перероб.]. Київ : НАКККіМ, 2013. 352 с.
19. Вощевська О. В. Професійна підготовка інженерів-аграрників в системі вищої освіти США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2008. 194 с.
20. Галус О. М., Шапошнікова Л.М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. Київ : Вища шк., 2006. 215 с.
21. Гладкова В. М. Професійне самовдосконалення менеджерів вищих навчальних закладів : акмеологічні основи : монографія. Київ : Освіта України, 2013. 350 с.
22. Глобальні проблеми і виклики XXI століття. *Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності*. 2005: URL : <http://library.if.ua/book/121/8047.html>.
23. Грін Р. 48 законів влади. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2018. 452 с.
24. Дерев'янко Б. В. Послуги у сфері освіти: правове регулювання : монографія / МВС України, Донецький юридичний інститут. Донецьк : ПП «ВД «Кальміус», 2013. 388 с.

25. «Європа 2020»: нова стратегія розвитку. URL : <http://fra.org.ua/uk/an/analitika/publikatsiyi/ievropa-2020-nova-strategiehiia-rozvitku>
26. Зайченко І. В., Каленський А. А., Мельничук Т. Ф. Етика викладача вищої школи : навч. посіб. Київ : ЦП «Компрінт», 2013. 320 с.
27. Історія сучасного світу. URL : <http://www.history.vn.ua/book/suchasnogo/4.html>
28. Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2003. 344 с.
29. Кириленко К. М. Філософія: наука і культура. Мультидисципл. навч. посіб. Київ : ООО «Агенство «Україна», 2014. 216 с.
30. Кічук Н. В. Освіта у сучасному світі : навч. посіб. Ізмаїл : [б. в.], 2001. 88с.
31. Колесов О. С., Вацьківська А. В. Тайм-менеджмент управління часом. *Збірник наукових праць ВНА*. Серія: Економічні науки. 2011. Т. 3. № 2(53). С. 61–70.
32. Коллінз Дж. Від хорошого до величного (Good to great).. Москва : Манн, Иванов, Фербер. 2018. 368 с.
33. Колпаков В.М. Самоменеджмент : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 528 с.
34. Копилов В. О. Когнітивні метаморфози влади. *Гуманітарний часопис*. 2007. № 1. С. 43–54.
35. Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів : монографія. Київ : [б. в.], 1997. 207 с.
36. Кулініч І. О. Психологія управління : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 292 с.
37. Макіавеллі Н. Государь. Київ : «Корбут». 2013. 45 с.
38. Мала Н. Т. Управлінські рішення: класифікація та процес прийняття. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 605. С. 20–24.
39. Мартін Ф. Пришестя роботів. Техніка і загроза майбутнього безробіття. Київ : Наш формат, 2016. 400 с.
40. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес: Матеріали до першої лекції. Укладачі: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков ; відп. ред. М. Ф. Степко. Київ, 2004. 24 с.
41. Ничкало Н. Ринок праці і проблеми модернізації підготовки кваліфікованих робітників. *Професійно-технічна освіта*. 2004. № 1. С. 4–12.
42. Ніколаєнко С. М. Від освіти масової до освіти якісної (нова стратегія розвитку освіти України). Київ, 2011. 43 с.
43. Ніколаєнко С. Інноваційний розвиток профтехосвіти. *Професійно-технічна освіта*. 2007. № 3. С. 5–7.
44. Ніколаєнко С. М. Керівник навчального закладу: навч. посіб. Київ : НУБіП України, 2016. 172 с.
45. Ніколаєнко С. М. Наукові дослідження в університетах визначальний чинник зростання якості освіти. Київ : Прок-Бізнес, 2007. 176 с.
46. Ніколаєнко С. М. Освіта в інноваційному поступі суспільства. Київ : Знання, 2006. 207 с.
47. Ніколаєнко С. М. Освіта і наука. Законодавчі та методологічні основи. Київ :

Політехніка. 2004. 279 с.

48. Ніколаєнко С. Теоретико-методологічні основи управління : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 419 с.

49. Ніколаєнко С. М. Управління якістю вищої освіти. Київ : КНТЕУ, 2007. 519 с.

50. Ніколаєнко С. М. Якісна освіта шлях до справедливого суспільства знань. Київ : НАКККиМ, 2013. 80 с.

51. Освітній менеджмент : навч. посіб. За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. Київ : Шкільний світ, 2003. 400 с.

52. Податковий кодекс України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

53. Прийняття управлінських рішень та контроль за їх виконанням. URL : <http://guds.gov.ua/sub/hersonska/ua/publication/content/2681.htm?s81370706=44fb87f49cf1645a6d194d77e350a026>.

54. Рейтинг МОН 2013. Національна система рейтингового оцінювання вищих навчальних закладів. URL : www.mon.gov.ua/img/zstored/files/Рейтинг_МОН_2013.doc.

55. Рибак В. О., Рябченко В. І. . Управління лісгосподарським виробництвом : навч. посіб. Київ : Фітосоціоцентр, 2013. 472 с.

56. Родіонова Н. М. Стан та перспективи розвитку системи професійної підготовки кваліфікованих робітників. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2013. № 3 (56). С. 130–137.

57. Романовський О. О. Теорія і практика зарубіжного досвіду в підприємницькій освіті України : монографія. Київ : Деміур, 2002. 400 с.

58. Сацик В. Сучасні моделі дослідницьких університетів: витоки, стратегії розвитку та перспективи розбудови в Україні. *Ідеологія і політика*. 2012. № 2. С. 25–39.

59. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. [2-ге вид., стер.]. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 320 с.

60. Сергєєва Л. М. Інституції професійно-техічної освіти країн Європейського Союзу : навч. посіб. Київ : Арт Економі, 2012. 120 с.

61. Сергєєва Л. М., Софій Н. З. Якісна професійно-технічна освіта соціально вразливій молоді : навч.-метод. посіб. Київ : Арт Економі, 2012. 168 с.

62. Співак В. О. Організаційна поведінка і управління персоналом : навч. посіб. для вузів. URL : <http://bibliograph.com.ua/upravlenie-personalom-2/60.htm>

63. Стояненко І. В. Формування економіки знань як реальність та необхідність сьогодення. *Ефективна економіка*. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1230>.

64. Татарінов І. Є., Герасимов О. В. Світова практика формування рейтингів університетів: визначення найбільш об'єктивних критеріїв та індикаторів оцінювання. *Український соціум*. 2013. № 1(44). С. 100–116.

65. Техніка управлінської діяльності : навч. посіб. Авт.-упорядники М. В. Михайліченко, О. О. Ярошинська. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 217 с.

66. Харарі Н.Ю. Homo deus. Київ : «Book Chef». 2018. 512 с.

67. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. Київ : Вид-й Дім «Слово», 2005. 280 с.
68. Шквир О. Л. Професіограма менеджера освіти. *Педагогічний дискурс*. 2008. Вип. 3. С. 205–208.